

DOSTOSOWANIA FORM I METOD NAUCZANIA
DLA UCZNIÓW
O SPECJALNYCH POTRZEBACH EDUKACYJNYCH
POSIADAJĄCYCH OPINIE
PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ

Dyskalkulia (S.2)

Dysleksja (S.3)

Dysortografia (S.11)

Opracował zespół pedagogów specjalnych ZSOI nr 7 w Krakowie

Dyskalkulia

Dyskalkulia- trudności w liczeniu, problemy w matematyce (niski poziom rozumowania operacyjnego, kłopoty z pojęciami abstrakcyjnymi, np. pojęciem liczby, wielkości, proporcji)

Symptomy

- dziecko nie lubi matematyki,
- wy tłumaczone przez rodzica (korepetytora) zagadnienie, jakby zrozumiało, a następnego dnia nie wie o co chodzi,
- często pomimo korepetycji, z klasówek dostaje bardzo słabe oceny,
- w szkole nie radzi sobie ani przy tablicy, ani na klasówce,
- nie jest w stanie nauczyć się tabliczki mnożenia, wyraźnie odbiega poziomem i tempem opanowywania materiału od rówieśników,
- w dniu, w którym jest klasówka skarży się na bóle brzucha, głowy itp.,
- zakłócone jest rozumienie pojęć (np. iloraz- iloczyn) i zależności matematycznych (np. licznik- mianownik), wykonywanie obliczeń w pamięci (nierzadko jedynie w obrębie pierwszej dwudziestki, pomagając sobie na palcach),
- zaburzona jest zdolność wykonywania i rozumienia operacji matematycznych (zamiast dodawać mnoży), itp.

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych

- oceniamy przede wszystkim tok rozumowania ucznia, a nie techniczną stronę liczenia. Uczeń ma, bowiem skłonność do przestawiania kolejności cyfr w liczbie i poprzez to zapis staje się błędny. Zły wynik końcowy wcale nie świadczy o tym, że dziecko nie rozumie zagadnienia,
- dostosowanie wymagań dotyczy formy sprawdzania wiedzy, poprzez koncentrację, na prześledzeniu toku rozumowania w danym zadaniu i jeśli jest on poprawny wystawienie uczniowi oceny pozytywnej,
- nie krytykować, nie oceniać negatywnie wobec klasy.

Metody i formy pracy z uczniem

- dobór metod dostosowanych do indywidualnych potrzeb ucznia

Propozycje:

Styl stonogi:

- uczeń:
- analizując zadanie rozkłada je na małe kawałki i próbuje każdy kawałek rozwiązywać osobno;

ZESPÓŁ SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH INTEGRACYJNYCH NR 7 W KRAKOWIE

- przystępując do działania, szuka jakiejś gotowej formuлки, chce postawić najpierw jedną nogę, potem drugą, potem trzecią...lubi pewny grunt;
- używa danych dokładnie jak w tekście zadania;
- chętnie dodaje i mnoży, działania wykonuje pisemnie, nie lubi odejmować i dzielić;
- niechętnie sprawdza jeszcze raz wyniki, jeżeli już to robi, to zwykle tą samą metodą.

Styl skoczka:

uczeń:

- stara się spojrzeć na całość i np.: zrobić jakieś uproszczenie, które pozwoliłoby może od razu zobaczyć rozwiązanie;
- rozpoczyna jednym sposobem, cofa się, próbuje drugim, skacze często na oślep wokół zagadnienia;
- zmienia dane i patrzy na wyniki, upraszcza dane, żeby ułatwić sobie rachunki;
- traktuje wszystkie działania arytmetyczne jednakowo chętnie rachuje w głowie i w przybliżeniu;
- lubi wszystko sprawdzać po kilka razy, rzadko tą samą metodą, metody może nie umieć opisać lub nie zapamiętać.

Sprzęt i środki dydaktyczne

- kalkulator, tablice z wzorami matematycznymi, arkusze kalkulacyjne

Dysleksja – trudności w czytaniu i pisaniu.

JEZYK POLSKI

Symptomy, trudności :

- wolne tempo uczenia się i zaskakująco niskie osiągnięcia w nauce, nieaktywny styl uczenia się
- nieudolność w przetwarzaniu informacji, trudności w czytaniu przekładające się często również na problemy ze zrozumieniem treści
- trudności w wykonywaniu zadań wymagających oderwania od konkretnego, dostrzeżenia i wyobrażenia sobie układu przestrzennego
- trudności z prawidłowym spostrzeganiem i różnicowaniem elementów graficznych
- trudności z dokonywaniem syntezy skomplikowanych układów na podstawie danych elementów, wolne tempo czytania, zniekształcenia wyrazów
- trudności w opanowaniu techniki czytania tj.: głośkowanie, sylabizowanie, przekręcanie wyrazów, domyślanie się, wolne lub nierówne tempo, pauzy, nie zwracanie uwagi na interpunkcję
- niepełne rozumienie treści przeczytanych tekstów i poleceń, uboższe słownictwo
- trudności w pisaniu, szczególnie ze słuchu, liczne błędy np.: mylenie z-s, d- t, k -g
- błędy w zapisywaniu zmiękczeń, głosek i- j
- błędy w zapisywaniu głosek nosowych ą - om, ę – em
- opuszczanie, dodawanie, przestawianie, podwajanie liter i sylab
- błędy gramatyczne w wypowiedziach ustnych i pisemnych
- trudności w formułowaniu wypowiedzi pisemnych na określony temat
- trudności w uczeniu się ze słuchu na lekcji, korzystaniu z wykładów, zapamiętywaniu, rozumieniu poleceń złożonych, instrukcji
- trudności z zapamiętaniem liter alfabetu, mylenie liter podobnych kształtem l-t-l
- mylenie liter zbliżonych kształtem, lecz inaczej ułożonych w przestrzeni b-d-g-p, w-m
- opuszczanie drobnych elementów graficznych liter /kropki, kreski/
- błędy w przepisywaniu i pisaniu z pamięci

ZESPÓŁ SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH INTEGRACYJNYCH NR 7 W KRAKOWIE

- nieprawidłowe trzymanie przyborów do pisania
- wolne tempo pisania, męczliwość ręki
- niekształtne litery, nieprawidłowe łączenia - obniżona czytelność pisma
- nieumiejętność zagospodarowania przestrzeni kartki
- niska motywacja
- nieuwaga, rozkojarzenie
- słaba organizacja
- nadpobudliwość, impulsywność

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- nie wymagać, by uczeń czytał głośno przy klasie nowy tekst, wskazywać wybrane fragmenty dłuższych tekstów do opracowania w domu i na nich sprawdzać technikę czytania;
- dawać więcej czasu na czytanie tekstów, poleceń, instrukcji, szczególnie podczas samodzielnej pracy lub sprawdzianów, w miarę potrzeby pomagać w ich odczytaniu,
- czytanie lektur szkolnych lub innych opracowań rozłożyć w czasie, pozwalać na korzystanie z książek "mówionych",
- raczej nie angażować do konkursów czytania,
- uwzględniać trudności w rozumieniu treści, szczególnie podczas samodzielnej pracy z tekstem, dawać więcej czasu, instruować lub zalecać przeczytanie tekstu wcześniej w domu,
- częściej sprawdzać zeszyty szkolne ucznia, ustalić sposób poprawy błędów, czuwać nad wnikliwą ich poprawą, oceniać poprawność i sposób wykonania prac
- dać uczniowi czas na przygotowanie się do pisania dyktanda poprzez podanie mu trudniejszych wyrazów, a nawet wybranych zdań, które wystąpią w dyktandzie; można też dawać teksty z lukami lub pisanie z pamięci
- dyktanda sprawdzające można organizować indywidualnie ,
- błędów nie omawiać wobec całej klasy,
- w przypadku trudności w redagowaniu wypowiedzi pisemnych uczyć tworzenia schematów pracy, planowania kompozycji wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie),
- pomagać w doborze argumentów, jak również odpowiednich wyrażen i zwrotów
- nie obniżać ocen za błędy ortograficzne i graficzne w pracach pisemnych,

ZESPÓŁ SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH INTEGRACYJNYCH NR 7 W KRAKOWIE

- podać uczniom jasne kryteria oceny prac pisemnych (wiedza, dobór argumentów, logika wywodu, treść, styl, kompozycja itd.) ,
- dawać więcej czasu na prace pisemne, sprawdzać, czy uczeń skończył notatkę z lekcji, w razie potrzeby skracać wielkość notatek ;
- przypadku trudności z odczytaniem pracy odpytać ucznia ustnie ;
- pozwalać na wykonywanie prac na komputerze;
- usprawniać zaburzone funkcje - zajęcia korekcyjno-kompensacyjne;
- kontrolować stopień zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń, szczególnie podczas sprawdzianów (wolne tempo czytania, słabe rozumienie jednorazowo przeczytanego tekstu może uniemożliwić wykazanie się wiedzą z danego materiału);
- ze względu na wolne tempo czytania lub/i pisania zmniejszyć ilość zadań (poleceń) do wykonania w przewidzianym dla całej klasy czasie lub wydłużyć czas pracy ucznia. Formy te należy stosować zamiennie – uczeń pozostawiony w klasie dłużej niż rówieśnicy, narażony na komentarze z ich strony sam zacznie rezygnować z dodatkowego czasu ;
- pisemne sprawdziany powinny ograniczać się do sprawdzanych wiadomości, wskazane jest, zatem stosowanie testów wyboru, zdań niedokończonych, tekstów z lukami – pozwoli to uczniowi skoncentrować się na kontrolowanej tematyce, a nie na poprawności pisania;
- wskazane jest preferowanie wypowiedzi ustnych, sprawdzanie wiadomości powinno odbywać się często i dotyczyć krótszych partii materiału, pytania kierowane do ucznia powinny być precyzyjne ;
- unikać wyrywania do odpowiedzi, jeśli to możliwe uprzedzić ucznia (na przerwie lub na początku lekcji), że będzie dzisiaj pytany, w ten sposób umożliwiamy mu przypomnienie wiadomości, skoncentrowaniu się, a także opanowanie zapięcia emocjonalnego często blokującego wypowiedź
- dobrze jest posadzić ucznia blisko nauczyciela, dzięki temu zwiększy się jego koncentracja uwagi, ograniczeniu ulegnie ilość bodźców rozpraszających, wzrośnie bezpośrednia kontrola nauczyciela, bliskość tablicy pozwoli zmniejszyć ilość błędów przy przepisywaniu;
- należy zadbać o to, aby zadania były interesujące, warto zmieniać sposoby nauczania, modyfikować zadania tak, aby były one interesujące i nowatorskie – pozwoli to zdobyć uwagę ucznia;

ZESPÓŁ SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH INTEGRACYJNYCH NR 7 W KRAKOWIE

- nagradzać ucznia za poprawę wyników w nauce;
- nie krytykować, nie oceniać negatywnie wobec klasy

JEZYKI OBCE

Symptomy trudności:

- trudności z zapamiętaniem słówek, struktur gramatycznych;
- problemy z budowaniem wypowiedzi ustnych;
- trudności z rozumieniem i zapamiętywaniem tekstu mówionego lub nagranego na taśmę;
- problemy z odróżnianiem słów podobnie brzmiących ;
- błędy w pisaniu- trudności z odróżnianiem wyrazów podobnych- gubienie drobnych elementów graficznych, opuszczanie i przestawianie liter ;
- trudności z poprawnym pisaniem, pomimo dobrych wypowiedzi ustnych;
- kłopoty z zapisem wyrazów w poprawnej formie gramatycznej;
- gubienie drobnych elementów graficznych, opuszczanie i przestawianie liter;
- trudności z poprawnym pisaniem, pomimo dobrych wypowiedzi ustnych ;
- kłopoty z zapisem wyrazów w poprawnej formie gramatycznej ,trudności z zapamiętaniem słówek, struktur gramatycznych;
- problemy z budowaniem wypowiedzi ustnych;
- trudności z rozumieniem i zapamiętywaniem tekstu mówionego lub nagranego na taśmę;
- problemy z odróżnianiem słów podobnie brzmiących;
- błędy w pisaniu - trudności z odróżnianiem wyrazów podobnych - gubienie drobnych elementów graficznych, opuszczanie i przestawianie liter;
- trudności z poprawnym pisaniem, pomimo dobrych wypowiedzi ustnych;
- kłopoty z zapisem wyrazów w poprawnej formie gramatycznej.

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- dawać łatwiejsze zadania;
- nie wrywać do natychmiastowej odpowiedzi, dawać więcej czasu na zastanowienie się i przypomnienie słówek, zwrotów ;
- dawać więcej czasu na opanowanie określonego zestawu słówek ;

ZESPÓŁ SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH INTEGRACYJNYCH NR 7 W KRAKOWIE

- w fazie prezentacji leksyki zwolnić tempo wypowiedzanych słów i zwrotów, a nawet wypowiadać je przesadnie poprawnie;
- można pozwolić na korzystanie z dyktafonu podczas lekcji;
- nowe wyrazy objaśniać za pomocą polskiego odpowiednika, w formie opisowej, podania synonimu, antonimu, obrazka, tworzenia związku z nowym wyrazem;
- w zapamiętywaniu pisowni stosować wyobrażenie wyrazu, literowanie, pisanie palcem na ławce, pisanie ze zróżnicowaniem kolorystycznym liter ;
- przy odczytywaniu tekstu przez nauczyciela pozwalać na korzystanie z podręcznika
- w nauczaniu gramatyki można stosować algorytmy w postaci graficznej wykresów, tabeli, rysunków;
- podczas prezentacji materiału zestawiać zjawiska gramatyczne języka polskiego ze zjawiskami gramatycznymi charakterystycznymi dla języka obcego;
- prowadzić rozmówki na tematy dotyczące uczniów ;
- dawać więcej czasu na wypowiedzi ustne i prace pisemne;
- liberalnie oceniać poprawność ortograficzną i graficzną pisma;
- oceniać za wiedzę i wysiłek włożony w opanowanie języka, kłaść większy nacisk na wypowiedzi ustne.

MATEMATYKA, FIZYKA, CHEMIA

Symptomy trudności:

- nieprawidłowe odczytywanie treści zadań tekstowych;
 - niepełne rozumienie treści zadań, poleceń;
 - trudności z wykonywaniem działań w pamięci, bez pomocy kartki;
 - problemy z zapamiętywaniem reguł, definicji, tabliczki mnożenia;
 - problemy z opanowaniem terminologii (np. nazw, symboli pierwiastków i związków chemicznych);
 - błędne zapisywanie i odczytywanie liczb wielocyfrowych (z wieloma zerami i miejscami po przecinku);
 - przestawianie cyfr (np. 54-45);
 - nieprawidłowa organizacja przestrzenna zapisu działań matematycznych, przekształcania wzorów;

ZESPÓŁ SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH INTEGRACYJNYCH NR 7 W KRAKOWIE

- mylenie znaków działań, odwrotne zapisywanie znaków nierówności;
- nieprawidłowe wykonywanie wykresów funkcji;
- trudności z zadaniami angażującymi wyobraźnię przestrzenną w geometrii;
- niski poziom graficzny wykresów i rysunków, nieprawidłowe zapisywanie łańcuchów reakcji chemicznych.

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- naukę tabliczki mnożenia, definicji, reguł wzorów, symboli chemicznych rozłożyć w czasie, często przypominać i utrwalać;
- nie wrywać do natychmiastowej odpowiedzi, przygotować wcześniej zapowiedzią, że uczeń będzie pytany;
- w trakcie rozwiązywania zadań tekstowych sprawdzać, czy uczeń przeczytał treść zadania i czy prawidłowo ją zrozumiał, w razie potrzeby udzielać dodatkowych wskazówek;
- w czasie sprawdzianów zwiększyć ilość czasu na rozwiązanie zadań;
- można też dać uczniowi do rozwiązania w domu podobne zadania;
- uwzględniać trudności związane z myleniem znaków działań, przestawianiem cyfr, zapisywaniem reakcji chemicznych itp.;
- materiał sprawiający trudność dłużej utrwalać, dzielić na mniejsze porcje;
- oceniać tok rozumowania, nawet gdyby ostateczny wynik zadania był błędny, co wynikać może z pomyłek rachunkowych;
- oceniać dobrze, jeśli wynik zadania jest prawidłowy, choćby strategia dojścia do niego była niezbyt jasna, gdyż uczniowie dyslektyczni często prezentują styl dochodzenia do rozwiązania niedostępny innym osobom, będący na wyższym poziomie kompetencji.

GEOGRAFIA, BIOLOGIA, HISTORIA, WOS, SP - PRZYRODA

Symptomy trudności:

- trudności z zapamiętywaniem nazw geograficznych, terminologii z biologii i chemii (dłuższe nazwy, nazwy łacińskie), nazwisk z historii;
- trudności z opanowaniem systematyki (hierarchiczny układ informacji);
- zła orientacja w czasie (chronologia, daty);
- trudności z czytaniem i rysowaniem map geograficznych i historycznych;

ZESPÓŁ SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH INTEGRACYJNYCH NR 7 W KRAKOWIE

- trudności z orientacją w czasie i w przestrzeni (wskazywanie kierunków na mapie i w przestrzeni, obliczanie stref czasowych, położenia geograficznego, kąta padania słońca itp.);
- problemy z organizacją przestrzenną schematów i rysunków;
- trudności z zapisem i zapamiętaniem łańcuchów reakcji biochemicznych.

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- uwzględniać trudności z zapamiętywaniem nazw, nazwisk, dat;
- w czasie odpowiedzi ustnych dyskretnie wspomagać, dawać więcej czasu na przypomnienie, wydobyć z pamięci nazw, terminów, dyskretnie naprowadzać;
- częściej powtarzać i utrwalać materiał;
- podczas uczenia stosować techniki skojarzeniowe ułatwiające zapamiętywanie;
- wprowadzać w nauczaniu metody aktywne, angażujące jak najwięcej zmysłów (ruch, dotyk, wzrok, słuch), używać wielu pomocy dydaktycznych, urozmaicać proces nauczania;
- zróżnicować formy sprawdzania wiadomości i umiejętności tak, by ograniczyć ocenianie na podstawie pisemnych odpowiedzi ucznia;
- przeprowadzać sprawdziany ustne z ławki, niekiedy nawet odpytywać indywidualnie
- często oceniać prace domowe.

MUZYKA, PLASTYKA, WYCHOWANIE FIZYCZNE, TECHNIKA, INFORMATYKA

Symptomy trudności:

- trudności z czytaniem nut, odtwarzaniem rytmu, śpiewaniem, tańczeniem;
- trudności z rysowaniem (rysunek schematyczny, uproszczony) i organizacją przestrzenną prac plastycznych;
- obniżony poziom wykonania prac plastycznych i technicznych (dobra własna inwencja twórcza i wyobraźnia);
- mylenie prawej i lewej strony;
- trudności z opanowaniem układów gimnastycznych (sekwencje ruchowe zorganizowane w czasie i przestrzeni);

ZESPÓŁ SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH INTEGRACYJNYCH NR 7 W KRAKOWIE

- trudności w bieganiu, ćwiczeniach równoważnych;
- trudności w opanowaniu gier wymagających użycia piłki (siatkówka, koszykówka, tenis ziemny i stołowy, itp.);
- niechęć do uprawiania sportów wymagających dobrego poczucia równowagi (deskorolka, narty, snowboard).

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zawsze uwzględniać trudności ucznia;
- w miarę możliwości pomagać, wspierać, dodatkowo instruować, naprowadzać, pokazywać na przykładzie;
- dzielić dane zadanie na etapy i zachęcać do wykonywania małutkimi krokami;
- nie zmuszać na siłę do śpiewania, czy wykonywania ćwiczeń sprawiających uczniowi trudność;
- dawać więcej czasu na opanowanie danej umiejętności, cierpliwie udzielać instruktażu;
- nie krytykować, nie oceniać negatywnie wobec klasy;
- podczas oceniania brać przede wszystkim pod uwagę stosunek ucznia do przedmiotu, jego chęci, wysiłek, przygotowanie do zajęć, materiały, niezbędne pomoce itp.
- **włączać do rywalizacji tylko tam, gdzie uczeń ma szansę.**

Dysortografia

Dysortografia to trudności z poprawną pisownią pod względem ortograficznym, fonetycznym, interpunkcyjnym.

Dostosowanie wymagań dotyczy formy sprawdzania i oceniania wiedzy z tego zakresu. Nauczyciel powinien przeprowadzać sprawdziany polegające na uzasadnianiu pisowni wyrazów, odwołując się do znajomości zasad ortograficznych.

Merytoryczna strona pracy oraz poprawność pisowni powinny być oceniane odrębnie. Ocena za poprawność ortograficzną nie powinna być wpisywana do dziennika.

Dysortografia nie uprawnia do zwolnienia ucznia z nauki ortografii i gramatyki. Podczas pisania prac klasowych, wypracowań należy pozwolić uczniom na korzystanie ze słowników ortograficznych .

Nie powinno się krytykować i oceniać negatywnie wobec klasy za błędy ortograficzne, fonetyczne i interpunkcyjne itd.

Metody pracy powinny być dobrane i dostosowane do indywidualnych potrzeb ucznia.